

København 04.12.98 kl. 01:00

Virkelighedens Korsbæk

AF Af JENS BECH

Det nye - og sidste - bind i trebindsværket om Roskildes historie fortæller bl.a. om mellemkrigsårene - den periode, som Lise Nørgaard har levendegjort i tv-serien Matador.

Forfatteren Lise Nørgaard gav med TV-serien Matador et levende, visuelt portræt af sin fødeby Roskilde (Korsbæk) i trediverne og fyrrerne.

Nu har cand. mag. Eva Tønnesen fra Roskilde lokalhistoriske Arkiv så at sige fulgt den populære serie op med en mindre folkelig, men også mere saglig fremstilling af Roskilde i bogen Øroskilde By's Historie 1850-1970.

Bogen er bind tre i et stort værk om Roskildes historie fra oldtid til 1970, og er netop udkommet sammen med bind to i forbindelse med købstadens 1000- års jubilæum.

Når man har læst tredje binds afsnit om mellemkrigs- og besættelsesårene, kan man se, at Lise Nørgaard er gået tæt på de faktiske begivenheder i byens liv, men også, at en vis digterisk frihed har fået lov at udfolde sig i tv-serien.

»For mig er det oplagt, at der netop i disse år har været masser af godt stof at øse af. Roskilde havde dengang utrolig markante personligheder, og man fornemmer, hvor Lise Nørgaard hentede stof fra til sine karakteristiske figurer«, siger Eva Tønnesen.

Som eksempel nævner hun seriens fru Fernando Møghe, enke efter en af byens store korn- og foderstofhandlere. I virkelighedens Roskilde var der en korn- og hestehandler, som hed Fernando Møller, hvis kone overlevede ham i mange år.

Lægen frøken Glud

Der er også episoden med den kendte seksuallæge, dr. Jonathan Leunbach, der agiterede for svangerskabsafbrydelser af sociale årsager. Han var vitterlig i Roskilde i januar 1933, hvor han holdt et lysbilledforedrag i Arbejderkvindernes Oplysningsforbund.

Ved en afstemning bagefter viste det sig, at 182 delte hans holdning, 33 var imod og 12 stemte blankt. Mange af deltagerne turde slet ikke at bruge de omdelte stemmesedler.

I Matador er dr. Leunbach foredragsholder i Korsbæk Husmoderforening. Mødet ender nærmest i tumult, idet de fleste er modstandere af lægens holdninger. Det er her, at Elisabeth Friis som den eneste åbent forsvarer Leunbachs dengang rabiate synspunkter.

Til gengæld kan man undre sig over, at Lise Nørgaard ikke fandt anvendelse for byens karakteristiske embedslæge, frøken Margrethe Glud, der blev berygtet for at efterlyse en mandlig syfilispatient ved navns nævnelse i dagspressen. Hun havde i øvrigt den opfattelse, at kvinder burde vælge mellem karriere og

ægteskab, da de to ting ikke kunne forenes.

Matador-serien var først og fremmest en beskrivelse af Roskildes bedre borgerskab - det toneangivende, som Lise Nørgaard gennem sine forældres position selv tilhørte.

For at blive accepteret i denne kreds skulle ens slægt have boet i byen gennem mindst to-tre generationer. Eva Tønnesen fortæller, at dette toneangivende borgerskab eksisterede helt frem til 1960'erne, og først gik i opløsning med den store indvandningsbølge fra København.

I bind tre kan man også læse om byens store tøj- og tekstilbutikker. Der var bl.a. Mesenborg i Skomagergade, det store magasin for det mere jævne publikum, som dog var ejet af et medlem af det toneangivende borgerskab. Mesenborg kan have været model for Skjerns Magasin, og Ludvig Ostermanns Magasin, der henvendte sig til borgerskabets damer, kan have dannet grundlag for Damernes Magasin.

Ligesom det skete i serien, måtte Ostermann lukke sit magasin på grund af de skiftende konjunkturer i trediverne. Lise Nørgaards mor, Olga Tønder Jensen, er i øvrigt med i bind tre med en annonce fra 1927 for fikse forårshatte, idet hun i mange år var modehandler med egen butik i Algade 18.

Det var for den tid usædvanligt, at en kvinde fortsatte i sit job efter brylluppet, men hendes mand, grosserer Harry Jensen, var - trods sit konservative ståsted - i visse henseender ganske liberal og socialt engageret. Han var således med til at stifte et almennyttigt boligselskab sammen med en kreds af byens socialdemokrater.

Har man læst Eva Tønnesens afsnit om Roskilde i disse Matadorår, forstår man, hvilken uudtømmelig kilde, Lise Nørgaard har haft at øse af

"Roskilde By's Historie.

Bind 2 (1536-1850) og 3 (1850-1970)" af museumsinspektør cand. mag. Per Karlsson, universitetslektor cand. mag. Jørgen Vogelius og arkivleder cand. mag. Eva Tønnesen (perioden 1917-1970). Udgivet af Historisk Samfund for Roskilde Amt og Roskilde Museum, 410 sider, ill., fællespris for bind 2 og 3 (sælges kun samlet) 650 kr. Bind 1 (ØTiden indtil 1536) udkom i 1992.